

Plan mot diskriminering och kränkande behandling (PDK)

1. Inledning
  - 1.1. Vision
  - 1.2. Läsårets SKA mål och kriterier
2. Delaktighet - kommunikation och information (rutin)
3. Uppföljning och utvärdering
  - 3.1. Följande områden arbetade vi med förra läsåret
  - 3.2. Så här gick det
  - 3.3. De här områdena fortsätter vi arbeta med under nästa läsår
4. Kartläggning (rutin)
5. Verksamhetens analys efter kartläggningen
6. Planerade åtgärder
7. Rutiner för upptäckt av diskriminering och kränkande behandling
  - 7.1 Arbetsgång vid kränkande behandling
8. Rutiner för utvärdering

Bilaga 1 Definitioner och begrepp

Bilaga 2 Normkreativt arbete

Bilaga 3 Incidentrapport (mall)

Bilaga 4 Mall för dokumentation av kartläggning/åtgärder/utvärdering

Bilaga 5 Barnintervjuer

Bilaga 6 Lärmiljö på förskolan Kompiskraft

1. Inledning

Förskolan skall bedriva ett målinriktat och förebyggande arbete för att motverka att barn utsätts för diskriminering, kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier (se bilaga 1 för definitioner och begrepp). Både diskrimineringslagen, skollagens 6 kapitel och läroplanen för förskolan (lpfö 18) ställer höga krav på förskolors arbete mot diskriminering och kränkande behandling.

Förskolan Kompiskraft har sedan länge haft en så kallad ”Likabehandlingsplan” som sedan hösten 2021 omarbetats till *Plan mot diskriminering och kränkande behandling (PDK)*. Innehållet är i stort detsamma, men med en tydligare struktur för att systematiskt följa upp, utvärdera, kartlägga och planera eventuella åtgärder.

1.1 Vision

Alla barn och vuxna på den kooperativa förskolan Kompiskraft ska känna sig trygga och bemötas och behandlas med respekt och lyhördhet. Ytterligare står i vår kooperativa överenskommelse att varje barn ska känna och uppleva: Jag kan tänka, jag kan uttrycka mig, jag kan förstå, jag kan välja, jag kan påverka, jag kan handla.

Hela verksamheten ska genomsyras av respekt för alla människors lika värde där olikhet ses som positivt och en tillgång. Här tar vi aktivt avstånd från all form av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Vårt förhållningssätt är normkritiskt och normkreativt. Vi eftersträvar att inte presentera sanningar. I våra samtal med barnen ställer vi i stället cirkulära och öppna frågor för att få kunskap om barnens upplevelser och uppfattningar om det samhälle de lever i. Utifrån detta tänker vi att vårt normkreativa arbete startar, både genom att utmana barnens föreställningar vidare och genom att fundera på hur miljön kan bidra och utmana (se bilaga 2).

1.2 Läsårets SKA mål och kriterier

På vårterminens planeringsdagar sätter pedagogerna det kommande läsårets mål och kriterier. Intentionen är att koppla dessa mål till förskolans arbete mot diskriminering och kränkande behandling.

Mål för läsåret 24/25:

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla:

- a. förståelse för samband i naturen och för naturens olika kretslopp samt för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra.
- b. en förståelse för hur människors olika val i vardagen kan bidra till en hållbar utveckling.

Målkriterier:

1. Lärande pågår när barnen ges möjlighet att utforska och fördjupa sina kunskaper kring djur och växter i sin närmiljö.
2. Lärande pågår när barnen ges möjlighet att delta i undervisningar med fokus på konkret återbruk och återvinning

2. Delaktighet – kommunikation och information (rutin)

På Kompiskraft gör vi på följande vis för att alla ska bli delaktiga och informerade om planens innehåll:

- Alla nya familjer och nyanställda (dvs alla vuxna i verksamheten, även kökspersonal och praktikanter) ska ta del av förskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling.
- Den ska delas ut vid inträde i förskolan Kompiskraft ekonomisk förening.
- Den finns att tillgå via hemsidan.
- Ledningsgruppen uppdaterar planen årligen efter planeringsdagarna i juni och redogör den för arbetslaget vid september månads personalmöte.
- Förskolans plan föredras på styrelsemötet i september/ oktober.
- Arbetslaget följer upp den under personalmöten/planeringsdagarna i december.
- Barn deltar i intervjuer utefter ålder och språklig möjlighet inför utvecklingssamtalen på höstterminen.
- Barn deltar i trygghetsvandringar utefter ålder och språklig möjlighet under vårterminen.
- Vårdnadshavare uppmuntras att delta i Stockholms stads förskole enkät.
- Vårdnadshavarna görs delaktiga genom dokumentationer (på Tyra app i form av blogg och i barnens portfolio), informationsbrev, utvecklingssamtal samt på föräldramöten, öppet hus och medlemsmöten.

3. Uppföljning och utvärdering

Ledningsgruppen följer upp och utvärderar arbetet med planen efter planeringsdagarna i juni. Utifrån detta görs en kartläggning som ledningsgruppen bearbetar och presenterar ett förslag/ utkast för arbetslaget i september. Därefter dras den färdiga planen i styrelsen som skickar den vidare till alla medlemmar samt ser till att den finns på hemsidan.

3.1.Följande områden arbetade vi med under förra läsåret 23/24:

Liksom de senaste åren fortsatte vi att:

- göra återkommande observationer som underlag för reflektion, analys och utifrån det formulera eventuella åtgärder; filmning/trespaltsdokumentation/observationsmaterial,
- använda oss av olika ”boklådor” på båda avdelningar med böcker som vi kritiskt granskat utifrån ett likabehandlingsperspektiv (bokhylla på Röda Molnet).

- använda underlaget kallat ”Lärmiljö” för att kritiskt granska och förbättra våra pedagogiska miljöer utifrån bland annat ett likabehandlingsperspektiv. Ansvar: avdelningspedagogerna under avdelningsmötet i augusti,
- gå trygghetsvandring under vårterminen med de två äldsta barngrupperna på Röda Molnet både inomhus och utomhus, i syfte att synliggöra barnens upplevelser av verksamheten och ringa in platser som innebär risker.

Utifrån de planerade åtgärderna arbetade vi med följande:

- utveckla vår **innemiljö** kopplat till årets SKA (**traditioner**), **samt till PDK**
- upprätthålla tydliga och lugna övergångar för att förebygga stress och konflikter som kan uppstå då barn förflyttar sig (ex utifrån och in, från lunch via toalett till vila),
- **uppmana vårdnadshavare som talar ett annat språk i hemmet att köpa in/låna ut en bok på det språket**

3.2 Så här gick det:

- Med underlag av framför allt bilder, filmer och egna observationer gjorde pedagogerna reflektioner och granskade agerande och val, både hos det egna bemötandet och barns bemötande av varandra, på planeringstiden på fredagarna, för att kunna följa upp och planera vidare undervisningen. Den **gemensamma reflektionen på personalmötena blev mer systematisk än föregående år. Vi strävade efter att ha kollegiala dialoger för att landa i ett gemensamt förhållningssätt och för att ta inspiration av varandra.**
- Vi började ställa i ordning ”årstids/traditions”-lådor för att samla material som kan användas år för år.
- Underlaget ”Lärmiljö” användes på båda avdelningar och efter granskningen försökte vi utveckla vårt pedagogiska material utifrån ett likabehandlingsperspektiv. **Ledningsgruppen såg dock att vi behövde utveckla vårt underlag för lärmiljön till att gälla alla rum och också göra det mer specificerat utifrån ett likabehandlingsperspektiv. Det nya underlaget blev klart under våren 2024.**
- Arbetslaget gjorde ett studiebesök på en förskola vid Ängbyplan. Syftet var att få inblick hur en annan förskola organiserar med fokus på lärmiljöer och undervisning. Efter en rundvandring och diskussion med rektor fick vi många nya idéer som vi tog med oss till Kompiskraft. Framför allt fick vi goda idéer hur vi kan tydliggöra hallen med skyltar för barn och vårdnadshavare.

- Vi fick boken "Tio pinnar i luften" av Skolverket där vi läste sagor (några av Sveriges minoritetsspråken). Vi lånade böcker från biblioteket för att synliggöra och bekanta oss med några av nationalminoriteterna.
- De två äldsta grupperna gick trygghetsvandring på vårterminen, där barnen uttryckte sina åsikter om de olika miljöerna de vistas i. Några av de äldsta barnen sa att det är jobbigt att besöka toaletten på Orangea Lövet då de är oroliga att någon annan kommer in utan att knacka på dörren. Vi pedagoger uppmanar barnen att inte låsa dörren till badrummet då det kan bli ganska skrämmande när man som barn blir inlåst. Vi tog inspiration från vårt besök till Ängbyplans förskola och vi introducerade en tydlig skylt där det står "Ledigt" och "Upptaget" och tydliga gröna "tummen upp" respektive röda "stopp-hand" skylt. Hallen upplevdes som stökig, tråkig, inte så kul att vistas i av flera barn och vi vuxna höll med att vi måste göra något så att hallen känns en mer lugn miljö att vistas i.
- Under utvecklingssamtalen bjöds vårdnadshavare att berätta om traditioner från de länder de kommer ifrån, dock var det ingen som direkt kom på något som vi kunde införa hos oss. Däremot fick vi en del tips på danser från bland annat Frankrike och dessa spelade vi och dansade vi till under fredagsdisco (projicering med filmklipp).

3.2. De här områdena fortsätter vi arbeta med under läsåret 24/25:

-Fortsätta göra återkommande observationer som underlag för reflektion, analys och utifrån det formulera eventuella åtgärder; filmning/trespaltsdokumentation/observationsmaterial (ex från jämställt.se).

-Fortsätta att ha olika "boklådor" på båda avdelningar med böcker som vi kritiskt granskat utifrån ett likabehandlingsperspektiv och där vi en gång per månad byter ut böckerna. Ansvar: en utsedd avdelningspedagog vid varje avdelningsmöte (en gång per månad).

-Fortsätta arbetet med Årstids/traditionslådor då material tas om hand och lätt går att hitta.

4. Kartläggning

För att hitta och identifiera områden där barn riskerar att utsättas för diskriminering, kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier undersöker vi genom att granska och analysera följande:

- Våra underlag:
  1. "lärmiljön", 2. trygghetsvandringar, 3. barnintervjuer inför utvecklingssamtal (på Röda Molnet) och 4. incidentrapporter.

Underlaget ”Lärmiljö” är till för att kritiskt granska och förbättra våra pedagogiska miljöer/ material utifrån bland annat ett likabehandlingsperspektiv. Ansvar: avdelningspedagogerna under avdelningsmötena

Trygghetsvandring görs med de två äldsta barngrupperna på Röda Molnet både inomhus och utomhus, i syfte att synliggöra barnens upplevelser av verksamheten och ringa in platser som innebär risker.

Dessa sammanställs i mallen (se bilaga 4) för att vidare analyseras i nästkommande avsnitt.

5. Verksamhetens analys efter kartläggningen

I vårt underlag ”lärmiljö” ser **vi ett fortsatt behov** att utvidga vårt material så att vi har mer okodat på båda avdelningar. Vi ser också att vi behöver utöka vårt bokutbud med böcker om olika funktionsvariationer samt minoritetsspråk. I underlaget ingår endast en fråga kring utemiljön, vilket gör det svårt att ringa in utvecklingsområden där.

Under *trygghetsvandringen* uttryckte barnen att hallen upplevdes som den minst trygga platsen. Det hade pedagogerna också observerat under övergångar (ute till in och vice versa) och i början på vårterminen gjordes en del arbete för att minska synintrycken i hallen: genom att flytta anslagstavlan från entrén till köskorridoren, sätta upp ett konstverk och att be styrelsen att prioritera underhållet av hallen. Detta resulterade i att medlemmar målade och dekorerade fint och välkomnade. Vi ser att vi får fortsätta att arbeta aktivt med övergångar (ex från utevistelse till inne, från lunch till toalett/vila).

Under barnintervjuerna ställer vi alltid frågor om när barnet känner sig ledset och glatt för att bland annat ringa in eventuella områden det individuella barnet känner sig otryggt eller diskriminerat. **Ett barn svarade att hen blir ledsen när hen inte får komma in i leken. I våra följdfrågor visade det sig att barnet hade de verktygen för att komma in i leken. Det svar ringade vi pedagoger in som viktigt att följa upp genom att observera barnens lek och att vid behov underlätta kommunikationen mellan barnen.**

Från våra *incidentrapporter* kan vi se att vi fortsatt blivit bättre på att formulera eventuella åtgärder/handlingsplaner. Ett exempel är att vi gjort om för tydlig och trygg uppstart på morgnarna ute på vår altan med framdukade stationer, såsom ateljé, en lässtation och byggstation med duplo mm.

6. Planerade åtgärder

Vi behöver göra om hallen så att det känns mer lugn och erbjudande. Ta bort eventuella hyllor som inte används/ kommer att användas.

I vårt underlag kallad ”lärmiljö” saknar vi en mer djupgående granskning av utemiljön och en del av frågorna kring innemiljön är inte så givande/utvecklande. Vi vill därför utveckla underlaget så att vi kan ha mer nytta av det i vår granskning.

Lekförrådet har under en längre tid stått oförändrat och detta beror bland annat på att arbetsgruppen (inne) inte kommit igång med att sätta upp konsolhyllor som vi önskat länge. Vi vill införa flera lådor med tydliga bilder, bra upphängningsmöjligheter och konsolhyllor för det större materialet.

Underlaget för dokumentation av kartläggning (bilaga 4) fungerar inte så bra. Vi behöver se till att *kontinuerligt* följa upp dokumentationen i direkt anslutning till rutinen, annars riskerar vi att glömma bort. Vi lägger in i vår årsplan för SKA att underlaget ska finnas med.

7. Rutiner för upptäckt av diskriminering och kränkande behandling

För att förebygga och upptäcka kränkande behandling krävs närvarande vuxna, som hjälper, stödjer och arbetar för att lösa eventuella konflikter. Här på förskolan Kompiskraft går personalen alltid in i konflikter som de tror att barnen inte kan lösa själva. Vi talar ofta om att vara en bra kompis och hur det påverkar lösningen av en konflikt. Vi är noga med att i samtal med barnen påminna dem om hur det känns inuti dem själva om de råkar ut för att någon beter sig på ett orättvist eller elakt sätt.

Vi har utvecklingssamtal tillsammans med föräldrar, minst en gång per år. Inför dessa samtal är personalen extra uppmärksam på det berörda barnet och observerar barnet i relation till verksamhetens innehåll, miljö och andra barn. Inför samtalet skrivs ett underlag som exemplifierar hur verksamheten möter upp barnets behov av stimulans och utveckling. Med de äldre barnen genomförs intervjuer för att få syn på barnens perspektiv.

Pedagogerna har reflekterande samtal i arbetslagen på fredagsplaneringar, personal- och avdelningsmötena. Där tar vi upp och diskuterar situationer som kan innebära risk och formulerar åtgärder (se bilaga 4 mall för dokumentation av kartläggning/åtgärder/utvärdering). Vi går igenom eventuella formulerade incidentrapporter (se bilaga 3) samt beslutar om åtgärder, handlingsplaner.

7.1 Arbetsgång vid observerad eller påtalad diskriminering eller kränkande behandling

När personal får kännedom om att ett barn utsatts för diskriminering, kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier hanterar vi det på följande sätt

Rutiner för akuta situationer

Upptäcka – steg 1

Alla vuxna som arbetar i förskolan som får kännedom om att något inträffat där ett barn upplever sig utsatt för diskriminering, kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier ingriper för att stoppa det som sker. Har händelsen redan utspelats tar den vuxne som får informationen reda på mer fakta, vad som hänt och eventuellt vilka som varit inblandade i händelsen.

Anmäla – steg 2

Personalen anmäler snarast (incidentrapport bilaga 3) det som inträffat till förskolans rektor, eller till den som rektor utsett att ta emot anmälan. De inblandade barnens vårdnadshavare informeras om vad som hänt.

Bedömning – steg 3

Rektor eller den som rektor utser, gör en bedömning av det som hänt för att kunna besluta om vem som är lämplig att utreda det som inträffat. Rektor, eller den person som rektor utser, anmäler det som inträffat till styrelsen som är huvudman för verksamheten senast en vecka efter att händelsen kommit till rektors kännedom.

Utredningen – steg 4

När utredningen påbörjas innebär det att den som ansvarar för utredningen tar reda på vad som har hänt och om barnet har utsatts för kränkande handlingar. Om så skett ska utredaren ge förslag till åtgärder som behövs för att det inte ska hända igen.

Utredningarna dokumenteras och diarieförs på förskolan i särskild pärm (förvaras i inlåst skåp).

Uppföljning– steg 5

Utredningen följs upp inom två veckor. Om det visar sig att barnet fortsatt utsätts för kränkningar beslutar förskolan om andra mer kraftfulla åtgärder för att få kränkningarna att upphöra. Även de nya åtgärderna följs upp och arbetet fortsätter ända tills barnets situation har förbättrats.

Förskolans rektor är alltid ansvarig för utredningen och uppföljningen, om ett barn upplever sig utsatt för diskriminering, kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier. En utredning kan ändå genomföras av alla vuxna i förskolan.

8. Rutiner för utvärdering

Denna plan utvärderas och uppdateras av ledningsgruppen årligen efter planeringsdagarna i juni och redogör den i september för arbetslaget vid nästkommande personalmöte. Ansvarig för att detta genomförs är rektorn. Rektorn mailar uppdaterade handlingsplaner/policy till den ledamot i styrelsen som ansvarar för ”Välkommen-mappen”.

Omarbetad av ledningsgruppen samt dragen för arbetslaget i november 2023

Bilaga 1

Definitioner och begrepp

En person är skyddad mot diskriminering utifrån de i diskrimineringslagen angivna diskrimineringsgrunderna. De sju *diskrimineringsgrunderna* är kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning och ålder.

Direkt diskriminering innebär att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan. För att det ska röra sig om diskriminering ska missgynnandet ha samband med någon av diskrimineringsgrunderna.

Man kan också i vissa fall diskriminera genom att behandla alla lika, så kallad *indirekt diskriminering*. Med detta menas att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som i praktiken missgynnar ett barn eller en elev av skäl som har samband med en viss diskrimineringsgrund, såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringsättet har ett berättigat syfte.

Med begreppet *likabehandling* menas att alla barn eller elever ska behandlas så att de har lika rättigheter och möjligheter oavsett någon av diskrimineringsgrunderna. Det innebär dock inte alltid att alla barn och elever ska behandlas lika, se indirekt diskriminering.

Trakasserier innebär ett handlande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Sexuella trakasserier innebär ett handlande av sexuell natur som kränker någons värdighet.

Sexuella trakasserier behöver inte ha samband med någon av diskrimineringsgrunderna. För att underlätta läsningen inryms i den här skriften begreppet sexuella trakasserier i begreppet trakasserier.

Med diskrimineringsgrunden *könsöverskridande identitet eller uttryck* menas att någon inte definierar sig som kvinna eller man genom sin klädsel (eller på annat sätt) ger uttryck för att tillhöra ett annat kön än det som registrerats för hen vid födseln.

Med diskrimineringsgrunden *etnisk tillhörighet* menas nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Med *funktionsnedsättning* menas en begränsning av en persons fysiska, psykiska eller intellektuella funktionsförmåga. Det är alltså något som en person har, inte något som en person är.

Med *sexuell läggning* menas homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Med *kränkande behandling* menas ett uppträdande som utan att ha samband med någon diskrimineringsgrund kränker ett barns eller en elevs värdighet.

Med *barn* menas den som deltar i eller söker till förskolan eller annan pedagogisk verksamhet enligt 25 kapitlet skollagen.

Huvudman: Den som är huvudman för skollagsreglerad verksamhet, dvs. den ansvariga kommunala nämnden eller styrelsen för fristående verksamheter.

Bilaga 2

Normkreativt arbete på förskolan Kompiskraft Förhållningsätt och förskolans främjande arbete

Vi strävar att ha ett **förhållningsätt** som är normkritiskt och normkreativt.

Vi vill att varje barn ska känna och uppleva;

Jag kan tänka

Jag kan uttrycka mig

Jag kan förstå

Jag kan välja

Jag kan påverka

Jag kan handla

Vi uppmuntrar barnen till ett aktivt utforskande och lärande utifrån sina speciella förutsättningar. Barnen ses som kompetenta och uppmuntras att prova själva eller ta hjälp av en kompis.

Vi pratar från första stund hur det är ”att vara en bra kompis” och det arbetet går som en röd tråd genom hela tiden på förskolan. I detta arbete ingår bland annat att samtala och aktivt arbeta med gränsdragning, rätten till sin egen kropp och hur en kan säga eller visa ”nej/stopp”. Här uppmärksammas och tränas också hur en tolkar kompisens signaler, ”*Hur tror du att din kompis känner nu? Titta hur din kompis ser ut i ansiktet, ser det ut att vara ok?*”

Vi eftersträvar att inte presentera sanningar. I våra samtal med barnen ställer vi i stället cirkulära/öppna frågor för att få kunskap om barnens upplevelser och uppfattningar om det samhälle de lever i.

Vi pratar om olikhet som berikande och att vi alla tränar på olika saker, hela livet. Vi som pedagoger lägger stor vikt vid att möta varje barn här och nu och att skapa en nära relation och för att möjliggöra det delar vi in barngruppen i mindre grupper. Här läggs stor vikt vid hur barnen ska få verktyg och ges möjlighet att lösa konflikter. Här är det också viktigt att vara en ”när-och här-varande” pedagog för att lyssna in och stötta på bästa sätt.

Vi agerar direkt när vi i verksamheten hör eller ser något som kan upplevas som kränkande för någon annan. Vi samlar de aktuella barnen för att reda ut situationen, vi lyssnar in och låter barnen komma till tals. I vissa lägen kan vi pedagoger dramatisera en händelse. Barnen får i grupp diskutera hur det upplevdes, hur en kan göra i stället.

I arbetslaget strävar vi efter att utmana varandras förgivet tagna föreställningar för att kunna vidareutveckla ett kritiskt förhållningssätt till normer av olika slag. Vi vill ha ett klimat där det är högt i tak, där en ska känna att det är okej att göra fel och vara ärlig, för genom detta utvecklas vi. Vi ger varandra feedback och uppmuntrar kreativa lösningar. Vi vill vidareutveckla hur vår miljö (i form av leksaker/böcker/skapandematerial/tavelbilder/möbler och hur dessa presenteras) kan bidra och utmana så att den tydligt signalerar ett normkreativt tankesätt.

Det **främjande arbetet** bedrivs fortlöpande och är en del av vårt gemensamma förhållningssätt. Arbetet omfattar alla diskrimineringsgrunderna och syftar till att stärka respekten för allas lika värde.

Kön

Vision

Inget barn/pedagog på förskolan Kompiskraft ska uppleva att en/flera pedagoger på förskolan stänger in hen i könsnormer eller genusföreställningar förknippade med hens kön eller det kön den eventuellt diskriminerande pedagogen uppfattar att hen har.

Mål

Ge barnen möjlighet att uppmärksamma och reflektera kring könsidentitet.

Metoder:

I våra tilltal med barn och varandra strävar vi att använda *namn* och inte olika epitet, så som ”tjejer”, ”lilla gubben” osv för att därigenom motverka könsuppdelning. Tilltalet ”kompis” används också ofta då vi ser det som ett bra begrepp att inkludera alla, oavsett av till exempel kön eller ålder.

Pedagogerna tränar sig i så kallade ”mikrohandlingar” (ett begrepp från boken ”göra jämställt”) vilket innebär att vi försöker bli medvetna om våra förutfattade meningar och utmanar dem. I våra ord och handlingar kan vi utmana stereotyper, exempelvis ändra namn på lekar, istället för ”följa John, följa Jonna”, använda ordet ”legofigurer” istället för ”legogubbar”, när en hittar ett hårspänne inte alltid tänka att det är en flickas utan lika väl fråga Kalle; ”är det ditt hårspänne?”, vi kan prata om ”när mamma lagade bilen”. På sångsamlingar använder vi pronomen den/det istället för han, hon; som tex ”björnen sover, *den* är inte farlig”. I leken kan den lekande vuxne ta en roll som ifrågasätter normerna på olika sätt, tex, ”Jag vill vara lille bror” (om en kvinnlig pedagog).

Vi tänker också på att inte göra värderingar kring barns olika val och att inte visa förvåning vid exempelvis normbrytande handlingar.

Pedagogerna introducerar och uppmuntrar barnen till allt material, oavsett kön.

Pedagogerna uppmuntrar alla barn till olika uttryckssätt, exempelvis genom sång, dans, skapande.

I våra miljöer (böcker, spel, tavlor på väggarna, lekmaterial så som figurer och dockor) eftersträvar vi att det ska finnas olika kön representerade.

Etnicitet

Vision

Alla barn/pedagoger på förskolan Kompiskraft ska förstå och värdera människor lika oberoende av etnicitet och/eller hudfärg.

Mål

Ge barnen möjlighet att uppmärksamma och reflektera kring ursprung, olikheter och att olikheter kan berika.

Metoder:

Vi använder oss av Polyglutt-appens möjlighet att lyssna på olika språk.

I våra miljöer (böcker, spel, tavlor på väggarna, lekmaterial så som figurer och dockor) eftersträvar vi att det ska finnas olika etniciteter representerade.

Pedagogerna ska visa positiv inställning till flerspråkighet och mångfald.

Förskolan tar frekvent emot språk- och andra praktikanter då vi tycker de är en tillgång (och vi har ett hyfsat homogent arbetslag).

Pedagogerna lär sig ord och enstaka fraser på alla språk som finns representerade i barngruppen och försöker att lära sig sånger från olika språk tex, ”twinkle twinkle little star”.

Religion – annan trosuppfattning

Vision

Förskolan Kompiskraft ska genom saklighet och allsidighet vara en ickerreligiös plats och samtidigt synliggöra och skapa plats för alla trosuppfattningar.

Mål

Ge barnen möjlighet att uppmärksamma och reflektera kring olika religiösa högtider.

Metoder:

Ta fram litteratur kring olika högtider.

Ta fram bilder kring olika högtider.

Under samtal med vårdnadshavare (inskolning) be dem berätta kring olika högtider/traditioner som uppmärksammas i hemmet (i ”inskolningsbrevet” finns dessa frågor med!).

Använda mångkulturella almanackan med barnen i samlingen.

Sexuell läggning

Vision

Alla barn/pedagoger på förskolan Kompiskraft ska känna att sexualitet är något positivt och kan se ut och uttryckas på olika sätt.

Mål

Ge barnen möjlighet att uppmärksamma och reflektera kring olika familjekonstellationer, exempelvis familjer som bryter mot olika normer i sitt föräldraskap, ex samkönade vårdnadshavare, icke binära eller ensamstående.

Metoder:

I dokument används begreppen vårdnadshavare (ev förälder)

I våra miljöer (böcker, spel, tavlor på väggarna, lekmaterial så som figurer och dockor) strävar vi efter att det ska finnas olika kärlekar representerade. På sångsamlingar kan barnen välja om tigern i sången har en mamma, en pappa, två mammor, två pappor osv. I leken kan den lekande vuxne ta en roll som ifrågasätter normer på olika sätt tex ”jag vill också vara pappa!” (kvinnlig pedagog).

Genom litteratur/bilder samt samtal spegla olika familjekonstellationer

Ålder

Vision

Inga barn/pedagoger på förskolan Kompiskraft ska känna förväntningar på sig som enbart är grundade på ålder.

Mål

Ge barnen möjlighet att uppmärksamma och reflektera kring åldersnormer.

Metoder:

Sträva efter att benämna med namn alternativt ”kompis” istället för ålder

Uppmuntra barnen, oavsett ålder, att lära av varandra och ta hjälp av varandra

Träna oss i ”mikrohandlingar” exempelvis genom att aktivt ta en ”barnroll” och även en yngre syskons roll (typ lillebror) i lekar och låta barnen vara de vuxna som får bestämma, men också utmana åldersnormen genom att vilja bestämma.

Kropps- och funktionsvariation

Vision

Inga barn/pedagoger på förskolan Kompiskraft ska känna/uppleva att det på förskolan finns förväntningar på hur deras kroppar ska se ut eller vad de ska klara av fysiskt.

Mål

Ge barnen möjlighet att uppmärksamma och reflektera kring fysiska och kognitiva funktioner hos varandra.

Metoder:

Vi pratar kring att vi alla är bra på olika saker och tränar på olika saker.

I våra miljöer (böcker, spel, tavlor på väggarna, lekmaterial så som figurer och dockor) strävar vi efter att det ska finnas olika kroppar och funktionsvariationer finns representerade.

Arbeta med och prova på hur det kan kännas att vara exempelvis synskadad, kan vi prova? Vad händer? Vilka sinnen använder jag extra mycket nu om jag inte ser...?

Bilaga 3

Incidentrapport

Ansvarig pedagog: .....

Datum: .....

1. Var hände incidenten? .....
.....
.....

2. Vilka var inblandade?
.....
.....

3. Beskrivning av händelsen?
.....
.....
.....
.....

4. Hur agerade du?
.....
.....
.....
.....

5. Vilka kontaktades?
.....
.....
.....

6. Förslag på åtgärder (vid behov formulera handlingsplan)
.....
.....
.....

Underskrift: _____

Lämnas till rektor!

Bilaga 4 Dokumentation av kartläggning/åtgärder/utvärdering

Uppmärksammas risk/plats som upplevs som otrygg och där kränkning, trakasserier eller sexuella trakasserier kan ske	Detta ska vi göra under året för att förebygga att det inträffar	Ansvariga för att åtgärderna genomförs	Datum när det åtgärderna följs upp	Datum för utvärdering
Lärmiljö:				
Trygghetsvandringar:				
Barnintervjuer:				
Incidentrapporter:				

Bilaga 5 Barnintervjuer inför utvecklingssamtal

I dag ska vi prata om hur du tycker att det är på förskolan, vad du tycker är roligt, tråkigt, lätt och svårt.

Vad vill du göra i förskolan? Vad är kul att göra här på förskolan?

Vad vill du lära dig?

Vad är du bra på?

Är det något som du tycker är svårt på förskolan?

Vad får barn bestämma på förskolan? Är det något annat du vill att barn ska bestämma mer om?

Vad tycker du om att leka?

Vilka leker du med?

Hur tycker du att en bra kompis ska vara?

Hur är du en bra kompis?

När är du glad?/ Vad skrattar/ler du åt?

Är du ledsen ibland? När blir du ledsen och varför? Hur gör du då?

Bilaga 6 Lär miljö

LÄRMILJÖ på förskolan Kompiskraft

Avd: _____

Datum: _____

I varje rum/utrymme; Ställ er på knä, vad ser du? Vilket material är "frontat"? Vad får du lust att göra? Vad inbjuder materialet till?

	RUM Ateljé	Ja/bra	Nej/sämre	Åtgärder/komplement (vem ansvarar för att fixa, när?)
1	Är materialet lättåtkomligt för barnen? Exempelvis: -Papper i olika storlek och färg -Färger/pennor/penslar/rollar -Saxar/tejp/lim/kliester -Naturmaterial/lera/tyg/garn			
2	Kan barnens arbeten/projekt visas tydligt? Finns plats för barnens alster att spara?			
3	Hur är belysningen? Punktbelysning över ex bord/projekt/hörnor?			
4	Är allt material uppmärkt med bilder/ord?			
5	Finns bildstöd? Inspirerande bilder? Normöverskridande bilder?			
	RUM rörelse			
1	Finns plats för rörelse/dans/musik/lek?			

2	Är material/leksaker lättåtkomligt för barnen? Finns en variation av lekmaterial och lärande material?			
3	Är allt material uppmärkt med bilder/ord?			
4	Finns bildstöd?			
5	Finns instrument för barnen att använda?			
RUM konstruktion				
1	Är materialet lättåtkomligt för barnen? Exempelvis: -Klossar i olika storlekar -Magneter -Rör/naturmaterial/tygbitar kartonglådor/skenor -figurer av olika slag -"feminint kodat" material såsom blommor, pärlor, glasstenar			
2	Är allt material uppmärkt med bilder/ord?			
3	Finns bildstöd? Inspirerande bilder? Normöverskridande bilder?			
4	Hur är belysningen? Punktbelysning över ex bord/projekt/hörnor?			
RUM fantasi/lek				
1	Är materialet lättåtkomligt för barnen? Finns ett utbud av okodat material (som kan användas på olika sätt)?			
2	Är allt material uppmärkt med bilder/ord?			
3	Finns bildstöd? Inspirerande bilder? Normöverskridande bilder?			

4	Hur är belysningen? Punktbelysning över ex bord/ projekt/hörnor?			
	Hela Avdelningen			
1	Finns utrymmen för barnen att gå undan för att vila?			
2	Finns utrymmen för läsning?			
3	Boklådor tillgängliga?			
4	Hur ser bokutbudet ut? Traditionella sagor, flerspråkiga, genus?			
5	Finns utrymmen som är outnyttjade?			
	GÅRDEN			
1	Hur ser förrådet ut? Är materialet åtkomligt för barnen? Exempelvis: Cyklar, bollar, rockringar, vagnar, borstar, krattor.			
2	Är material i lådor uppmärkt med bilder/ord? Exempel: Lego, duplo Pennor/papper			
3	Finns ett utbud av okodat material (som kan användas på olika sätt)?			
4	Hur ser uteateljén ut? Finns skapandematerial, exempelvis Papper, färger, penslar, burkar, kakelplattor, lera, lerverktyg			
5	Finns utrymmen för läsning?			
6	Boklådor tillgängliga?			

7	Hur ser bokutbudet ut? Traditionella sagor, flerspråkiga, genus?			
---	--	--	--	--